

معاونت درمان

راهنمای تجویز داروی

سرم ضد سم عقرب

(Antiscorpion Venum Serum)

بهار ۱۴۰۲

تدوین و تنظیم اولیه:

- دکتر حسن واعظی؛ متخصص طب اورژانس / رئیس مرکز مدیریت بیمارستانی و تعالی خدمات بالینی وزارت
- دکتر امیرصادق علیمردانی؛ متخصص طب اورژانس / معاون فنی مرکز مدیریت بیمارستانی و تعالی خدمات بالینی وزارت
- دکتر فرزاد رحمانی؛ دانشیار طب اورژانس دانشگاه علوم پزشکی تبریز / رئیس اداره نظارت بر اورژانس بیمارستانی وزارت
- دکتر بهزاد امیری؛ متخصص عفونی / رئیس اداره زئونوز معاونت بهداشت وزارت
- دکتر محمدرضا شیرزادی؛ متخصص عفونی / عضو هیئت علمی و کارشناس مسئول مرکز مدیریت بیماریها، وزارت
- دکتر حسین حسینیان مقدم؛ فلوشیپ سم شناسی بالینی و مسمومیت / دانشیار سم شناسی بالینی دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی
- دکتر فریبا فریقی؛ فلوشیپ سم شناسی بالینی و مسمومیت / استادیار کودکان دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی
- معصومه قاسم زاده؛ کارشناس مرکز مدیریت بیماریها
- مهدیه السادات احمدزاده؛ کارشناس نظارت بر اورژانس بیمارستانی
- سمیرا شصتی؛ کارشناس نظارت بر اورژانس بیمارستان

نابیدیه نهایی:

- دکتر شاهین شادنیا؛ فلوشیپ سم شناسی بالینی و مسمومیت / استاد سم شناسی بالینی دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی، رئیس بخش های مسمومین بیمارستان لقمان حکیم
- جناب آقای دکتر ارحمی جانشین دبیر بورد رشته تخصصی طب اورژانس
- سرکار خانم دکتر مخدومی دبیر بورد رشته تخصصی بیماری های داخلی
- جناب آقای دکتر شیخ آزادی دبیر بورد رشته تخصصی پزشکی قانونی
- سرکار خانم دکتر اشرف زاده دبیر بورد رشته تخصصی کودکان
- مشاور: دکتر ساناز بخشنده رییس گروه تدوین استاندارد و راهنمای بالینی معاونت درمان

تحت نظارت فنی:
گروه تدوین استاندارد و راهنماهای سلامت
دفتر ارزیابی فناوری، تدوین استاندارد و تعرفه سلامت

بسمه تعالی
راهنمای تجویز دارو

شرایط تجویز	دوز و تواتر مصرف دارو	محل تجویز و کاربرد دارو	شرط تجویز		افراد صاحب صلاحیت جهت تجویز	نام دارو
			کنترا اندیکاسیون	اندیکاسیون		
<p>انفوزیون وریدی سرم ضد زهر عقرب (رقیق کردن هر ویال در ۱۰۰ تا ۲۵۰ میلی لیتر سرم نرمال سالین و یا سرم قندی ۵٪) در عرض یک ساعت توصیه می شود.</p> <p>در صورت بروز واکنش حساسیتی، با قطع کردن انفوزیون می توان علایم حساسیت را درمان کرد که البته این امکان برای تزریق عضلانی وجود ندارد.</p> <p>در صورتی که امکانات در دسترس نباشد، برای تزریق به روش انفوزیون وریدی فراهم نباشد، با نظر پزشک می توان سرم ضد زهر عقرب را مستقیماً با استفاده از سرنگ و از راه وریدی</p>	<p>باتوجه به یکسان بودن مقدار سم وارد شده به بدن کودکان و بزرگسالان، میزان پادزهر مصرفی در افراد دچار عقرب گزیدگی یکسان بوده و براساس وزن بدن محاسبه نمی گردد. با این حال شدت گزیدگی در کودکان، سالمندان و مادران باردار بیشتر از سایرین می باشند.</p> <p>با در نظر گرفتن شدت علایم و عوارض بالینی مصدوم، معمولاً تجویز ۱-۲ آمپول از راه داخل وریدی به عنوان دز اولیه برای خنثی کردن زهر عقرب، توصیه می شود.</p> <p>در مسمومیت های شدید، به خصوص در صورت تأخیر در درمان، تجویز مقدار بیشتری از سرم ضد زهر عقرب مورد نیاز خواهد بود. این میزان بستگی به نتایج آزمایش ها و معاینه بالینی</p>	<p>تجویز سرم ضد زهر عقرب:</p> <p>الف: بیمارستان</p> <p>ب: در مرکز جامع خدمات سلامت، تا زمان اعزام بیمار به بیمارستان (باتوجه به ضرورت تزریق فوری در عرض یک ساعت)</p> <p>با مانیتورینگ کامل بیمار از نظر قلبی و تنفسی و فراهم بودن وسایل و داروهای احیاء منجمله اکسیژن، امکانات و تجهیزات CPR.</p>	<p>کنترا اندیکاسیون ندارد.</p> <p>اما برای مصدومین مار گزیده و سایر گزش ها استفاده نمی شود.</p>	<p>در صورت وجود علایم سیستمیک منتشره پس از گزش نظیر علایم درگیری دستگاه عصبی مرکزی، علایم قلبی - عروقی، علایم ریوی، همولیز، خونریزی و اسپاسم شدید حنجره</p>	<p>۱- فلوشیپ سم شناسی بالینی و مسمومیت ها</p> <p>۲- تخصص (طب اورژانس، پزشکی قانونی، داخلی، و اطفال (صرفاً جهت بیماران اطفال)</p> <p>۳- پزشک عمومی</p>	<p>ایمونوگلوبولین چندظرفیتی ضد زهر عقرب شکل دارویی: آمپول ۵ میلی لیتری Polyvalent scorpion antivenom immunoglobulins Drug Form: Amp 5 mL</p>

شرایط تجویز	دوز و تواتر مصرف دارو	محل تجویز و کاربرد دارو	شرط تجویز		افراد صاحب صلاحیت جهت تجویز	نام دارو
			کنترل اندیکاسیون	اندیکاسیون		
<p>تزریق نمود (سرعت تزریق در این حالت نباید بیش از ۲ میلی لیتر در دقیقه باشد).</p> <p>نکته: در صورت تغییر رنگ، کدر شدن و مشاهده ذرات معلق و همچنین پس از انقضای تاریخ مصرف استفاده نشود.</p>	<p>داشته و با نظر پزشک معالج تعیین می گردد (در صورت تشدید علائم عصبی و یا قلبی - عروقی: تکرار دز اولیه پس از ۲- ۱ ساعت توصیه می شود (تا ۶ آمپول سرم ضد زهر عقرب).</p> <p>در صورت بروز هر نوع واکنش حساسیتی هنگام تجویز سرم ضد زهر عقرب، تزریق آن باید فوراً متوقف شده و در صورت تداوم واکنش ها با وجود توقف تجویز سرم ضد زهر عقرب، درمان واکنش حساسیتی شروع گردد.</p>					

• اقدامات مورد نیاز قبل از تجویز دارو (اقدامات پاراکلینیک و ...)

- ۱- بررسی های مورد عقرب گزیدگی به علت عقرب سیاه و توسن شامل بررسی الکترولیت ها، CBC، آنالیز کامل ادرار می باشند. آزمایش کامل ادرار در فواصل ۱۲ تا ۲۴ ساعت در یکی دو روز اول توصیه می شود.
- ۲- بررسی های مورد عقرب گزیدگی به علت گادیم شامل بررسی الکترولیت ها، CBC، آنالیز کامل ادرار و بررسی انعقادی می باشند. تکرار این آزمایشات پس از ۳، ۶ و ۱۲ ساعت لازم است انجام شود.

• توصیه ها

- ۱- احتمال شوک آنافیلاکسی در تزریق سرم ضد زهر عقرب وجود دارد، لذا آمپول آدرنالین ۱:۱۰۰۰ بایستی در دسترس باشد. یک ساعت بیمار تحت نظر باشد و باید بیمار را گرم نگه داشت.
- ۲- در بیمار باردار به جهت ارزیابی وضعیت مادر و جنین، ضروری است و می بایست همزمان با درمان عقرب گزیدگی، ویزیت مادر باردار توسط متخصص زنان و زایمان انجام شود.

• منابع:

۱- زارع میرک آبادی، عباس؛ ولوی، احسان؛ مغيثی، علیرضا؛ زارعی زاده، جعفر؛ خواجه ثیان، عبدالمحمد؛ حاجیونی، راضیه و همکاران. پیشگیری، درمان و مراقبت گزش جانوران زهرآگین عقرب. (۱۳۹۷). انتشارات تندیس، تهران، ایران.

2. Schneir A. Clark RF. Bites and Stings. In: Tintinalli JE. et al. (Eds.) Tintinalli's Emergency Medicine a Comprehensive Study Guide. 9th ed, McGraw-Hill, New York, USA, 2021; pp: 1350-58.